

Mededeeling aan alle recenserende geleerden in ons vaderland

Jacob Geel

bron

Jacob Geel, *Mededeeling aan alle recenserende geleerden in ons vaderland*. Nayler & Co, Amsterdam 1837.

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/geel003mede01_01/colofon.php

© 2017 dbnl

**Mededeeling
aan alle recenserende geleerden.**

Er is eenige maanden geleden eene nieuwe Vertaling van STERNES *Sentimental Journey* in het licht verschenen, bij de Heeren Nayler en C^o. Boekverkoopers te Amsterdam. Professor van Assen heeft ze beoordeeld en aangeprezen, niet zonder nuttige aanmerkingen. Die beoordeeling is door Prof. van Assen gezonden aan Mijnheer van der Hey, om in zijnen *Recensent* geplaatst te worden. - Zij is niet geplaatst, maar teruggezonden: *Mijnheer van der Hey* heeft de beoordeeling van Prof. van Assen BEOORDEELD, AFGE-KEURD en TERUGGEZONDEN, om - letterkundige redenen. Prof. van Assen heeft terugontvangen zijne beoordeeling, die hem teruggezonden werd door *Mijnheer van der Hey*. - *Mijnheer van der Hey* heeft ze teruggezonden. - *Mijnheer van der Hey* beduidde aan Prof. van Assen, in een brief, dat hij, *Mijnheer van der Hey*, die nieuwe Vertaling afkeurde, omdat de oude onverbeterlijk was, en de nieuwe niet deugde: dat de oude van 1778 had moeten herdrukt worden. - Ik kan dien brief, zoo als hieronder blijken zal, niet wel mededeelen. Wat er verder gebeurd is, zal de volgende correspondentie duidelijk aantoonen.

Aan Mijnheer J.v.d. Hey, Boekverk. te Amsterdam.

Leiden 29 Oct. 1837.

Mijnheer!

Ik heb van Prof. van Assen een verslag ter lezing ontvangen, dat hij u ter plaatsing in den

Recensent aangeboden had, en daarbij een brief, door u aan hem geschreven. Gij zijt meester van uwen *Recensent*, en gij kunt aan ieder Inzender van Recensien antwoorden: ‘Ik ben eigenzinnig, en heb geen lust om uwe recensie te plaatsen.’ - Wie zal u dat regt betwisten? Maar gij hebt de (.....) TERUGZENDING, waarvan nu quaestie is, *gemotiveerd*.

Twee vragen, Mijnheer! Zult gij uwe motieven tegen *mij* volhouden? want *ik* ben eigenlijk de knoeijer, door wien het prul, ik meen die Vertaling van *Sterne*, in het licht gezonden is. Hebt gij moed? De *délicatesse* weegt zwaar bij mij: bijna even zwaar, als het *pligtgevoel*, dat mij, in DIT geval, dringt een woord tot het publiek te spreken, niet over een bijzonderen brief, maar toch over dien brief, als fijnen draad, waarlangs ik den weg vind in de *onzuivere beraadslagingen* van handelsbelang en wangunst, waaraan het belang der letteren, en de *goede* leiding van het publieke oordeel over letterkundige verschijnselen opgeofferd worden. Het balancerende gewigt

van die *délicatesse*, tegenover dat *pligtgevoel*, doet de schaal bijna gelijk hangen: daarom, bid ik u, geef een stoot aan de eene of andere zijde, en zeg mij: *veroorlooft gij mij, van uwen brief aan Prof. van Assen gebruik te maken?* Ik zal dan pogen te bewijzen, dat *mijne* Vertaling tegenover de *oude*.....; och neen, vergun mij, deze gedachte nú niet te vervolgen: het stuit mij, nu wij nog onder vier oogen zijn, u te vertellen, dat de dag geen nacht is; naderhand zou ik beter gelegenheid hebben, om aan het onkundige publiek te toonen, dat zij somtijds voor dag houden, wat *stikdonkere nacht* is. - Wanneer gij mij veroorlooft, uwen brief, aan Prof. van Assen geschreven, te gebruiken, dan beloof ik u AMUSEMENT, misschien wel in de Voorrede van een boekdeeltje, dat nu ter perse is. Misschien hebt gij er wel eens van hooren spreken, dat ik mij somtijds amuseer, wanneer het *hoognoodig* is.

Mijn tweede vraag is, of er een Verslag of Recensie van mijne Vertaling in uwen *Recensent* verschijnen zal? - Wanneer *gij* het maakt, dan

vergun ik u, mijn naam te noemen. - Gij zult dan natuurlijk zeggen, dat het 'U verwondert,' hoe een Leidsch Professor *zulk* een prul geschreven heeft. Wanneer ik dit zal gelezen hebben, zal ik waarschijnlijk niets antwoorden. Wanneer er reflectien vallen, die kant of wal raken, zal ik er dankbaar voor wezen. Ik leer gaarne, van wien het ook zij. Maar wanneer er in het blinde geschermd en het oordeel van het publiek misleid of bedorven wordt, dan moge de Recensent, wie hij ook zij, toezien, of de helm, dien hij op het hoofd heeft, sterk genoeg is. Wanneer er gezwegen wordt: - ik bedoel dat veelbeteekenende stilzwijgen, wanneer *andere* dan wetenschappelijke redenen aan een journaal het stilzwijgen opleggen: - wij zullen zien, wat er *dan* te doen valt.

Zoo als gezegd is, Mijnheer! mijne twee vragen geschieden *nu* onder vier oogen. Mijn Vertaling is een bagatel, hoewel ik met dat bagatel aan het publiek een dienst heb willen bewijzen, door hun te toonen, wat onze taal tegenwoordig

vermag, om de kern van *Sternes* luim uit te drukken: waarvan de *oude Vertaling*, hoe deugdelijk ook voor 1778, geen denkbeeld had; en *gij* ook niet, zoo als blijkt. Om het fijne syntactische onderscheid te gevoelen, daartoe behoort een weinig studie en geoefendheid. - Gij ziet, Mijnheer! dat ik u *thans* geen pijn aan wil doen: ik zou anders zelfs deze weinige woorden over *mijne* Vertaling achtergelaten hebben. - Ik wil hopen, dat uw rigtig oordeel door andere consideratien beneveld geweest is. Ik wil hopen, dat gij nog kracht van geest genoeg hebt, om uw oordeel vrij te laten werken, naar de mate der *studie en oefening*, die uwe handelsbezigheden u vergund hebben. Ik wil hopen, eindelijk, dat de J.v.d. Hey, die den meergemelden brief onderteekend heeft, de zelfde man niet is, van wien ik dikwijls *met achting* heb hooren spreken. Het kost mij een schromelijke moeite, mijn geloof aan de *morele* waarde van eenen man op te geven.

Ik wacht uw antwoord per omgaande.

J. GEEL.

Ik beken dat deze brief wat al te knorrig uitgevallen is; maar het was ook, om een weinig ongeduldig te worden. Ik had met moeite eenige snippers van kostbare beroeps- en studie-uren verzameld, en daaruit juist zooveel tijds gemaakt, als noodig was om het boekje van *Sterne* in het *Hollandsch* te laten spreken tot honderden, die geen Engelsch genoeg verstaan, en die de oude vertaling niet meer kunnen *genieten*. ‘Daarvoor zullen zij mij dank weten, dacht ik: de naam van den vertaler doet er niets toe: wij zullen in de voorrede een grap hebben, en hen van den weg brengen: er zijn altijd gissers en onbescheidenen genoeg.’ - Maar zie, daar komt Mijnheer van der Hey, en hij duldt niet dat er van die Vertaling een gunstige melding gemaakt worde in zijn *Recensent*: en hij meent dit zóó ernstig, dat hij zijn goede verstandhouding met Prof. van Assen aan zijn ijver opoffert. Evenwel hing het bekend worden van mijn Vertaling van dat loffelijke Tijdschrift af: want al de andere Journalen hadden veel te drukken arbeid met

het aankondigen en beoordeelen van honderd oorspronkelijke werken van den Eersten rang: zij konden *mijne* nietigheid zelfs niet aankijken: en wie let er ook zoo naauwkeurig op vertalingen, als Mijnheer van der Hey? De minste kantoorclerk kan een vertaling maken. - Dus, mijn snipperuren waren verspild, en mijn brief aan Mijnheer van der Hey viel knorrig uit; maar de aandachtige Lezer ziet, dat ik zulk een beschot tusschen *Mijnheer van der Hey* en mij niet opgetrokken heb, of ik heb een klein, een zeer naauw deurtje opengelaten, dat open *blijft* staan. Indien Mijnheer van der Hey het talent gehad had, om er zich doorheen te wringen, dan zou hij in mijne armen gevlogen zijn, die óók voor hem *openstonden*. Maar het is hem niet gelukt: Mijnheer van der Hey is halverweg gekneld blijven zitten, en in dien benaauwdten toestand, met halven adem, en digt bij den grond, heeft hij opgegrepen wat het digtst bij hem lag, en tegelijk heeft hij mij toegesproken, zoo als volgt:

Mijnheer!

Wij hebben in beraad gestaan of wij uwen trotschen en beleedigenden brief eenig antwoord zouden waardig keuren; wij achten het beneden ons om op eenige der daarin voorkomende lage verdenkingen en tautaxien iets te antwoorden; alleen willen wij u melden: 1°. dat wij *geen* verlof kunnen geven tot het publiek maken van onzen particulieren brief aan Prof. van Assen. 2°. dat aan uwe Vertaling van Sternes reis de eer eener beoordeling in den Recensent niet zal te beurt vallen.

Eindelijk, zullen wij op alles wat Gij zult goed vinden in het publiek of particulier over deze zaak te schrijven, met een verachtend stilzwijgen nederzien; maar, zoo Gij u mogt verstouten ons *moreel* karakter in het publiek op eene diergelijke wijze aanteranden, zoo als Gij in uw brief gedaan hebt, dan zullen wij U toonen, dat niemand, zelfs geen Hoogleeraar, dit straffeloos doen kan.

JOHANNES VAN DER HEY EN ZOON.

Amsterdam 30 October 1837.

Uit dit antwoord blijkt duidelijk, dat ik verdwaald was, en dat het voorgenomen AMUSEMENT geen plaats kan hebben. Het wordt wel niet belet door Mijnheer van der Hey: want die zou stil zitten, om te verachten; - maar er zijn dingen, die al te ernstig zijn, om er zich bij te *amuseren*: ook heb ik het nu te druk met mijn kleëren schoon te maken. Uit deze correspondentie blijkt verder, dat mijne gewaagde conjectuur over het gedrag van Mijnheer van der Hey geen grond hoegenaamd had, en dat mijn 'fijne draad' gebroken is: en ik verklaar dus hiermede OPENLIJK, dat ik de handelwijze van Mijnheer van der Hey (welligt ook zijnen brief aan *mij*) houden moet voor die van eenen man van *kunde* en *smaak* en *beschaafdheid*: voorts dat *Mijnheer van der Hey* het werk van Prof. van Assen BEOORDEELD, AFGEKEURD en TERUGGEZONDEN heeft, omdat de opinie van *Mijnheer van der Hey* over onderwerpen van letterkunde en stijl, zwaarder weegt, dan de opinie van Prof. van Assen.

Een *gedeelte* van het publiek mag zeggen, dat

die recensie een afgesproken zaak was tusschen Prof. van Assen en mij, en dat mijn schrijvers-eigenliefde zich gekrenkt voelt door het strenge oordeel van *Mijnheer van der Hey*. - Hoe zou ik het tegendeel kunnen bewijzen? - Een ander *gedeelte*, nog snediger, zal deze gevolgtrekking maken: Indien de man, wiens tijd met die Vertaling verbeuzeld is, *niet* iemand is, die 'in beurs- en kantoorzaken slooft,' dan is hij een logenaar, en hij heeft het publiek en Mijnheer van der Hey op een onvergeeflijke wijs misleid. - Ik sta beschaamd. - Een gering *gedeelte* (want het uitstekende is zeldzaam) zal zeggen: 'kijk! hij heeft den zetter drie woorden laten overslaan op bl. 33, en hij schrijft *Sternes* in den genitivus, en *hoef* in plaats van *hoefijzer*, en *een* in plaats van *eene*, en hij gebruikt bijna nooit *dezelve*'. Zoo zullen die diepe taalkenners zeggen: want zij *kennen* de taal, en zij weten wat *euphonie* is: ook hebben zij goede ooren, daar veel in kan, van wege de verschrikkelijke lengte, en waarin, natuurlijk, de woorden van Van der Palm tot Lublink

op de wanden een weinig weergalmen, maar zich ligt verliezen. - Doch het is beter, dat alle die zwakheden en ijdelheden en onwaarheden blootgelegd, en al die domheden erkend worden, dan dat ik een *goeden* raad onthoude aan onze Geleerden en Mannen van diep verstand, die voor den *Recensent* arbeiden. - Zij mogen in het vervolg toezien, *wat* en *hoe* zij recenseren voor *Mijnheer van der Hey*; maar - zij zullen zich ook kunnen beroemen, en de borst hoog dragen, wanneer hun werk in *dat* Tijdschrift gedrukt staat: want dan is het een opstel, GOEDGEKEURD door *Mijneheeren Johannes van der Hey en Zoon*, HOOFD-REDACTEURS van den RECENSENT, Boekverkoopers te Amsterdam.

Het is mij onmogelijk, uit te weiden over de zaligheid van hen, aan wier werk 'de eer eener beoordeeling [of *tauxatie*] in den Recensent,' *van nu af aan*, te beurt zal vallen. Het is een van die dingen, wier beschrijving buiten het bereik van mijn geringe krachten ligt.

Leiden November 1837.

J. GEEL.